

Pravopisni rat Komentirana bibliografija publicističkih članaka o hrvatskom pravopisu objavljenih u 2000. i 2001. godini, II.

Babić, Stjepan; Ham, Sanda

Source / Izvornik: **Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 2004, 51, 130 - 135**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:078579>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

složenih rečenica skupine B (zavisna dodana suodnosnici). Dakle, iako gramatička dvojba pri opisu rečenica sa suodnosnicom nije utjecala na pravopisnu teoriju, čini se da jest na pravopisnu praksu pisanoga standardnog jezika.

5. Dva nejednaka interpunkcijska pravila kakva trenutačno supostoje u dvama suvremenim hrvatskim pravopisima, te u mnogih i treće – mimo zapisane norme, potpuno su u suprotnosti s naravi pravopisne norme, posebice stoga što jezična, gramatička razina ne može biti opravdanjem postojećoj dvojnosti. U pravopis bi se tek mogla preslikati dvojba pri opisu rečenica sa suodnosnicom, ali vidjeli smo da nije tako, nego se rečenice obiju razmatranih skupina obuhvaćaju istim pravilom.

Člankom želim skrenuti pozornost na postojeću neujednačenost u pravopisnim knjigama, ali i u pisanoj praksi, te želim potaknuti pisce pravopisa na ujednačavanje pravila ili barem pisce udžbenika da opisu složenih rečenica dodaju i ovdje razmatrane rečenice odlučujući se za jedno pravopisno rješenje, koje mi profesori onda moramo poštovati.

Sažetak

Mate Milas, prof., OŠ Većeslava Holjevca, Zagreb
UDK 81'35:811.163.42, znanstveni članak
primljen 21. siječnja 2004., prihvaćen za tisak 14. rujna 2004.

An unnecessary ortography unevenness

The author draws attention to unevenness of rules in two contemporary "Croatian spelling rules" (Babić–Finka–Moguš: Hrvatski pravopis, Šk. knj., Zg., 2003. i Anić–Silić: Pravopis hrvatskoga jezika, Novi liber, Zagreb, 2001.) regarding writing of commas within an inserted defining/restrictive clause. He also analyzes the syntax and the norm of application of such clauses.

PRAVOPISNI RAT

Komentirana bibliografija publicističkih članaka
o hrvatskom pravopisu objavljenih u 2000. i 2001. godini

Stjepan Babić i Sandra Ham

46. S. Babić, Pročitajte pa onda sudite!; J. Silić, Pravopis ne propisuje! JL,¹ pri-log Magazin s naslovom: Rat jezikoslovaca: Što je ispravni hrvatski jezik, Silić vs. Babić, 27. siječnja 2001., str. 10.–11.

¹ Upotrijebljene su ove kratice: F – Fokus, FT – Feral Tribune, G – Globus, GS – Glas Slavonije, HN – Hrvatske novine, HS – Hrvatsko slovo, J – Jezik, JL – Jutarnji list, N – Nacional, NBL – Novi Brodski list, ND – Nedjeljna Dalmacija, NL – Novi list, O – Obzor, R – Republika (novine), SD – Slobodna Dalmacija, ŠN – Školske novine, V – Vijenac, Vj. – Vjesnik, VL – Večernji list, Z – Zarez.

Babićev je tekst posvećen pojašnjavanju normativnih rješenja u 5. izdanju Hrvatskoga pravopisa. Obrazlaže zašto su uklonjene dvostrukosti tipa *ne ću/neću* (i ostalo se pri *ne ću*); *dočetcí/dočeci* (i ostalo se pri *dočetcí*); *grješnik/grešnik* (i ostalo se pri *grješnik*). S. Babić naglašava troje:

1. riječ je o uklanjanju dvostrukosti što je najavljeno još 1994. kada su dvostrukosti uvedene pa je prema tomu riječ o naravnom pravopisnom slijedu;
2. riječ je o pojednostavljenju i lakšoj zapamtljivosti pravila
3. riječ je o nastavku hrvatske tradicije koja bi sama po sebi bila razumljiva da nije bilo unitarističkih jezičnih upada u hrvatski književni jezik.

Babićevu misao:

“Nestručnjaci moraju shvatiti da se književni jezik ne može usisati s majčinim mlijekom, nego ga treba usvajati s naporom”

često su poslije navodili različiti autori.

Silićev je tekst posvećen odnosu pravopisnih i gramatičkih normi, a neizravno i odnosu leksičke i pravopisne norme. J. Silć smatra da pravopis nema gramatičke i leksičke kompetencije i da u pravopis ulaze sve pravopisno zanimljive riječi bez obzira na njihovu pravilnost u odnosu na druge norme, a prema načelu:

“Ako se u pravopisu nalazi ova ili ona riječ, onda to ne znači da se ona ima i rabiti. To znači (načelno): ako je rabiš, pisat ćeš je kako je ona tamo dana. Ništa drugo nije u njegovoj kompetenciji.”

Oprimjerenje je uz izrečeno: *čaršija*, *baš-čaršija* i *Baščaršija* kao riječi pravopisno zanimljive i stoga potrebne u pravopisu bez obzira na leksičku pripadnost hrvatskomu jeziku.

Silićevu misao da pravopis ne propisuje gramatičku i leksičku normu često su poslije navodili različiti autori kao oprimjerenje demokratičnosti Anić-Silićeva pravopisa iako ta misao nije u svezi s demokracijom, nego s pravopisnom metodologijom.

Iako je načelno J. Silić u pravu – pravopis ne treba rješavati gramatičke i leksičke dvojbe, ipak nije sve pojašnjeno pa ostaje otvorenih pitanja, a ovdje navodim samo tri načelna:

1. Ulaze li u pravopis hrvatskoga jezika samo hrvatske riječi?
2. Ulaze li u pravopis hrvatskoga književnoga jezika samo riječi pripadajuće književnomu jeziku?
3. Nije li pravopis već određen hrvatskom gramatičkom i leksičkom normom budući da ih mora poštovati jer inače nije pravopis hrvatskoga jezika?

Pravopis koji na ta tri pitanja ne daje jasne i čvrste odgovore ne će zaživjeti kao hrvatski pravopis, barem ne u rječničkom dijelu. A to se manje-više i dogodilo Anić-Silićevu pravopisu. (S. H.)²

² Autori komentara: Stjepan Babić (S.B.), Nataša Bašić (N.B.), Sanda Ham (S.H.)

47. A. Tomić, Govore li Hrvati i Babić istim jezikom, JL, 27. siječnja 2001., str. 10.

Tomićev je člančić ironičan i posprdan, a upućen S. Babiću u njegovu pravopisu. To što S. Babić nije jedini autor u Babić–Finka–Moguševu pravopisu, Tomića ni malo ne brine jer je njemu do posprdnosti, a ne do činjenica. Izdvojiti ću samo jedno:

“Teško je dokučiti što je profesoru doktoru Babiću šušnulo u glavu da je odlučio da bi se niječna čestica sada trebala pisati odvojeno od glagola htjeti... trebali bi pisati ne ću, ne ćeš, ne će... navodno je to bliže prirodi hrvatskoga jezika. Nećeš majci (pardon, ne ćeš majci), od 1920. valjda nema ni jedne jedine ozbiljne hrvatske knjige u kojoj ćeš naći tako kako Babić sada smatra prikladnijim.”

Pretpostavljam da komentator Jutarnjega lista ipak nije toliki neznalica kako se za potrebe dnevne huškačke politike želi pričiniti, ali za svaki slučaj: u Boranićevu Pravopisu hrvatskoga ili srpskoga jezika iz 1951. piše *ne ću* (vidi: 45.), u Nolitovu izdanju (dakle, srpskomu!) Krležina Filipa Latinovića³ iz 1969. isto tako piše *ne ću*. Nadam se da su te dvije knjige prema Tomićevim kriterijima ozbiljne, a granicu su mu za pisanje *ne ću* pomaknule za 31, odnosno, 49 godina. I sad se valja zapitati – komu šuška u glavi? Tko od šuškanja ne čuje činjenice? (S. H.)

48. D. Derk, Hoće li stranac zamijeniti S. P. Novaka, jedan od podnaslova: Ministar će kombinirati pravopise, VL, 27. siječnja 2001., str. 17.

Razgovor s ministrom kulture A. Vujićem posvećuje doslovce pet redka pravopisnim pitanjima:

“Inače, ne želi se opredjeliti kad je riječ o pravopisu:

- Tek nam predstoji rasprava o normiranju jezika. Ja ću postupati intuitivno kombinirajući razne pravopise i uvažavati osjećaj za jezik.”

I to je malo - previše - ministar bi trebao biti odlučniji kada je o pravopisu riječ, a intuicija i pravopis... (S. H.)

49. P. Lucić, Neću!, FT, 27. siječnja 2001., str. 63.

Govorom netolerancije, politizacije i huškačkoga nacionalizma, a sve začinjeno vulgarizmima, autor se obrušava na Babić–Finka–Mogušev pravopis. Članak nije vrijedan čitanja. (S. H.)

50. B. Matejčić, Tresla se brda rodilo se niš⁴, Podnaslov: Svi napisi o pravopisu koji se posljednjih dana pojavljuju u novinama daju lažan dojam da se događa nešto važno i značajno – Anić–Silićev pravopis još nije objavljen, a peto izdanje Babić–Finka–Moguševa samo je ponešto izmijenjeno, R, 29. siječnja 2001., str. 27.

Iako naslov i podnaslov govore o temi teksta, valja pridodati da je tekst pisan mirnim tonom, razložno i pomirljivo. Autorica pripada malobrojnim koji po-

³ Zanimljivo je napomenuti da je u tom izdanju naslov promijenjen – *Latinovicz* je tako postao *Latinović*, a u skladu sa srpskim pravopisnim pravilom da se imena pišu onako kako se izgovaraju.

znaju problematiku o kojoj pišu⁴ i koji čitateljima podastiru činjenice, a ne senzacije. (S. H.)

51. I. Lasić, Pravopisna šizofrenija, NBL, 31. siječnja 2001., str. 11.

U žaru uvjeravanja svojih čitatelja da je Babić–Finka–Mogušev pravopis samo jedna od represivnih smisalica hrvatske jezične politike, u želji da obezvrijedi i omalovaži jednoga od pravopisaca, S. Babića, autor ne preže ni pred čim. Od otvorene laži da uz je Hrvatski pravopis na snazi Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, odnosno njegovo novo izdanje koje još i nije objavljeno i da taj pravopis, dopušta *Europu* i *Evropu*, do otvorenoga vrijeđanja neistomišljenika. Znakovito je pripomenuti da autor od svih hrvatskih i svjetskih književnika citira D. Kiša; smatra kako je “shvatljivije i prirodnije” što se hrvatski “približio bio zajednici sa srpskim jezikom”, nego suvremeno pohrvaćivanje rashrvaćenoga – autoru je to ionako nasilje; piše *jezički*, a ne *jezični*... Sve u svemu, govor mržnje koji je bolje ne čitati. (S. H.)

52. A. Gluhak, Hrvati i pravopis, danas, Dom, siječanj 2001., str. 5.

U članku je dana kratka povijest hrvatskih pravopisa, pa i šire, usporedba s engleskim pravopisom.

Kaže da engleski ima dva načela za naslove i zatim iznosi imitiranje engleskoga načina u nas: ili se sve riječi (osim veznika i sl.) pišu velikim početnim slovom, ili se velikim početnim slovom piše samo prva riječ (i imena naravno). Valja upozoriti na misao:

“U nas neukost ide tako daleko da se neki ravnaju po pravopisanju engleskoga jezika, i onda pišu hrvatske naslove po tom prvom engleskom načelu, a u hrvatskom je jeziku takav način pisanja napušten početkom XX. stoljeća.”

Na kraju članka kaže da razlike između dvaju pravopisa nisu velike i da pismeni ljudi ne bi trebali biti ni na kakvoj šteti. (S. B.)

53. S. Babić, Zašto hoću ne ću, VL, 2. veljače 2001., str. 60.

Na naslovnici: Za Večernji piše Stjepan Babić, autor Hrvatskoga pravopisa: I Krleža je pisao ne ću.

S. Babić pojašnjava zašto je bolje pisati rastavljeno *ne ću* nego sastavljeno *neću*. Navodi jezične i tradicijske razloge: niječnica se prema temeljnom pravilu⁵ piše rastavljeno od glagola – *ne* je niječnica, *ću* je glagol; u hrvatskoj je pravopisnoj praksi prije novosadskoga pravopisa, dakle do 1960., uvriježeno *ne ću*, a *neću* se probija tek s novosadskim pravopisom, dakle poslije 1960. (S. H.)

⁴ Primjerice, da *pogrješka* i *napitci* nisu novotarije iz 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa, i da će se kao dvostrukosti naći i u Anić–Silićevu pravopisu.

⁵ I to je temeljno pravilo isto i u Babić–Finka–Moguševu pravopisu i u Anić–Silićevu, samo što je u Babić–Finka–Moguševu pravopisu dosljedno provedeno – *ne ću* je dosljednost u provedbi pravila, a u Anić–Silićevu pravopisu *neću* je odstupanje od pravila i nedosljednost.

54. B. V. Žigo, Pravpišanje uz vjetar, Podnaslov: Ako pričalac priča priče, a slikar slika slike - svojedobno je nadahnuto kombinirao moj znanac - onda i pisac piše piše, što će reći da je zapravo pišac. Pa je i pravopisac zapravo pravopišac. Među hrvatskim piscima pisaca je barem koliko i pravih pisaca, ali oni nisu ni do koljena hrvatskim pravopišcima. Nema toga hrvatskoga pišca koji može napisati toliko koliko hrvatski pravopišci mogu napravopišati, i to uz vjetar. I jedni po drugima. I ovih se dana u hrvatskim pravopišnim igrama u pravopišanju uz vjetar nadmeću hrvatski pravopišni oci, odnosno dvootac (Anić–Šilić) i hrvatski pravopišni otc, to jest trootac (Babić–Finka–Moguš), ND, 2. veljače 2001., str. 20.

Naslov i podnaslov komentiraju sami sebe, ništa ne treba dodati. Osim možda - sramota. Ali ne za pravopisce. (S. H.)

55. A. Gluhak, Pravopis, VL, 2. veljače 2001., str. 61.

A. Gluhak neprestance napominje da hrvatski jezik nema službenoga pravopisa (vidi: **13.**, **30.**, **52.**), a tako i ovdje, tješeci čitatelje da nije poteškoća u tom što imamo više pravopisnih priručnika, nego

“Neka pismeni Hrvat malo promisli i svojom glavom, a ne da neki stalno očekuju da drugi budu pismeni umjesto njih.” (S. H.)

56. M. Grčić, Rat pravopisa, krupni podnaslov: Nova hrvatska jezična paranoja, sitniji podnaslov: Današnji je hrvatski jezik - koji se pod neizdrživim pritiskom svakojakih čudaka, sve više stilizira i brzinom svjetlosti udaljava od prirodnih govornika - postao upravo savršen u ustima šumskoga lava Krezumice, ali je slabo podesan za prirodnu komunikaciju, G, 2. veljače 2001., str. 40.–41., 89.

Tekst koji slijedi ispod naslova i podnaslova mnogo je blaži i stručnije napisan. U želji da pojašni suvremne pravopisne i jezične hrvatske (ne)prilike, autor poseže za jezičnom poviješću 19. st. upućujući čitatelje na kapitalne autore i djela iz toga razdoblja i o tom razdoblju. (B. Šulek, Z. Vince, Lj. Jonke, M. Moguš). Upleće i kratko razdoblje hrvatskoga zanosa srpskim jezikom između dvaju ratova (M. Krleža, A. B. Šimić - na žalost, postojalo je vrijeme u kojem su neki hrvatski pisci romantično vjerovali da će jugoslavenstvo biti na dobrobit svim Hrvatima pa su se u to ime prihvaćali srpski jezik; na sreću, to je vrijeme bilo vrlo kratko), a sve začinjuje pričom o de Nebriji, jezikoslovcu iz 16. st., kojemu se pripisuje “otkriće” jezika kao državnoga medija prisilile. Sve to skupa M. Grčić spretno povezuje s pravopisnim ratom u Hrvatskoj.

Iako je zanimljivo čitati, lako je opaziti da je riječ o članku koji ponajprije želi biti čitak, pitak, zanimljiv i dopadljiv, a tek onda i istinit i dosljedan samomu sebi. Primjerice, autor pohvalno i uz uvažavanje spominje Lj. Jonkea i njegove radove

“o stvaranju hrvatskoga jezika u 19. st., napose o ulozi leksikografa Bogoslava Šuleka...”,

a Šulekova je uloga velika kada je riječ o stvaranju hrvatskoga rječničkoga blaga, hrvatskoga leksika; *stvaranju – izmišljanju, smišljanju, tvorbi novih riječi*. U tom je Šulek bio pravi majstor i njemu dugujemo mnoge naše riječi, primjerice Šulek je ucijepio u hrvatski jezik *časopis, poprsje, slavoluk, domobran, lukobran, vjetrobbran, brzjav, gulikoža...* i desetine i desetine drugih. Ako autor to zna i odobrava leksičku kreativnost u 19. st. (koja je bila izrazitija i brojnija nego danas), zašto onda ne odobrava i suvremenu leksičku kreativnost, nego ismijava suvremene neologizme? Možda dopadljivosti radi, a ne istinoljubivosti? Bolje je nasmejati čitatelje *zrakomlatom, mamutnjakom i velemlažnjakom* nego ih navesti da se zamisle nad leksičkom kreativnošću i tvorbenim mogućnostima hrvatskoga jezika.

Osim toga, tekst koji želi biti visoko stručan ne može se nabacivati frazama kao što su *prirodan govornik, prirodna komunikacija* jer struka poznaje razgovorni i književni jezik i u struci se dobro zna da su to dvije vrijednosti koje ne mogu u isti koš, a poglavito ne pravopisni. (S. H.)

57. B. Dežulović, O jeziku i izboru, rode, da ti pojem, podnaslov: Trebaju li politiku koja je pobijedila na izborima provoditi suci ili sudci?, G, 2. veljače 2001., str. 96. i 97.

Autor nesnošljivo huškački nalijeće na Babić–Finka–Mogušev pravopis, a prema primjerima koje navodi čini se da baš i ne poznaje tekst pravopisa koji kritizira.

Ukidanje dvostrukosti smatra sužavanjem slobode izbora, iako su protivnici Hrvatskoga pravopisa smatrali da su mu dvostrukosti najveća metodološka mana. Međutim, autor ne skriva činjenicu da Hrvatski pravopis smatra političkim činom prisile, pa u tom kontekstu nije ni bitno ima li ili nema dvostrukosti, ni što u pravopisu piše. Cijeli je članak politički letak kojemu je pravopis samo isprika za raspačavanje. (S. H.)

58. A. Tunjić, Neka praksa riješi hoće li se pisati – zadatci ili zadaci (razgovor sa S. Goldsteinom), Vj., 3. veljače 2001., str. 14.

Za razliku od prijašnjih izjava, S. Goldstein sada zauzima pomirljiviji stav (jer je već jasno da Ministarstvo ne će dati Anić–Silićevu pravopisu odobrenje za školsku upotrebu) predlažući da se u javnost krene s dvama pravopisima, pa neka nakon trogodišnje upotrebe praksa odluči. Više ne govori o jasnom ili nedvojbenom pravopisu, već govori o dvostrukostima koje su uvrštene u Anić–Silićev pravopis, primjerice: *zadatci i zadaci*.⁶ Te dvostrukosti sada naziva tolerancijom, a prije desetak je mjeseci te iste dvostrukosti u Babić–Finka–Moguševu pravopisu nazivao nejasnoćama i nedosljednostima koje Anić–Silićev pravopis ne će imati. (Vidi: 7.)

⁶ Tek kada je Pravopis objavljen, vidjelo se da je u njemu dvostrukosti koliko je bilo u 4. izdanju Hrvatskoga pravopisa, uz izuzetak *neću* koje se piše samo tako, sastavljeno. Dobro je napomenuti da je temeljno pravilo Anić–Silićeva pravopisa da se niječnica piše rastavljeno od glagola, a budući da je *ne* niječnica, a da su *ću, češ, će, čemo, ćete, će* glagoli, pisati *neću, nećeš...*

Goldsteinov uzmak može se pojašniti tako da su *zadatici* (i *grješnici*), protiv kojih je galamio, ipak uhvatili korijenja pa se ne mogu tako lako iščupati. A tu smo na tragu 5. izdanja Babić–Finka–Moguševa pravopisa! (S. H.)

59. R. Stipetić, Četiri štete, JL, 3. veljače 2001., Magazin, str. 4.

Autor polazi od pretpostavke da je 5. izdanje Hrvatskoga pravopisa krupan iskorak prema morfonološkomu pravopisu.

Autor ne zna da je morfonološki pravopis doživio svoj vrhunac za ilirizma (a ne NDH kako on tvrdi), dakle u vrijeme kada su ilirci najvećega pristašu fonološkoga pravopisa Vuka Karadžića proglašavali počasnim građaninom grada Zagreba. Štete od morfonoloških zapisa nema jer se značenje jednoga dijela riječi može razaznati iz mornološkoga zapisa, a nitko ne misli da dosadašnju književnost treba prilagođavati 5. izdanju Hrvatskoga pravopisa, kako što autor to predviđa. Uostalom, 5. izdanje ionako nije morfonološko nego je u okvirima hrvatske fonološko-morfonološke tradicije. (N. B.)

60. I. Lasić, Pisanje niz vjetar, podnaslovi: Najnovije izdanje *londonca* autor-skog trija Babić–Finka–Moguš zapravo je samo još jedno dodatno vitlo instalirano u svrhu udaljavanja hrvatskoga od srpskoga jezika. Ovdašnji državotvorni lingvisti žele da pokažu svijetu kako se hrvatski standardni varijetet policentričnoga srpskohrvatskoga jezika razlikuje od neprijateljskoga srpskoga kao kineski od turskoga. Kako se najnovije izdanje pravopisnoga priručnika Stjepana Babića & Co. na fašistoidan način obračunava s hrvatskim jezikom, FT, 3. veljače 2001., str. 42.–43.

U ovom je radu ovo drugi komentirani članak I. Lasića (vidi: 51.) i sve što je rečeno o prvom, može se i ovdje ponoviti. Govor mržnje koji ne treba čitati. O tom svjedoče i navedeni podnaslovi. Ipak, zašto je I. Lasiću tako strašno što se hrvatski razlikuje i udaljuje od srpskoga? (S. H.)

61. K. Pranjić, profesor fonetike, Deratizirati londonca!, FT, 3. veljače 2001., str. 43.

Pranjićeva je dvanaestoredna izjava uklopljena u Lasićev huškački članak (vidi: 60.), a naslov je dvostruko veći od nje same jer je tiskan neobično krupnim slovima. Očito je riječ o senzacionalizmu, a ne činjenicama. To potvrđuje i Pranjićev tekstić.

Pranjić je uzeo samo jednu sitnicu, i to netočnu, da je u Hrvatskom pravopisu *nehrvat* označen kao loš Hrvat, a to je ponavljanje njegove lažne optužbe iz Kola, 2/1997., str. 30.–31. koju je S. Babić pobio točnim dokazima, Kolo, 3/1997., str. 578.–583., ali Pranjić je emotivac i samo tako možemo razumjeti zašto racionalni razlozi njemu ne vrijede ništa. (S. B.)

u suprotnosti je s temeljnim pravopisnim pravilom pa je u tom dijelu Anić–Silićev pravopis suprotstavljen samomu sebi, pogotovu što je za pisanje *neću, nećeš...* morao donijeti posebno pravilo.

62. Dražen Matošec, Stilisti u zaledžu, FT, 3. veljače 2001., 53.

U trostupačnu su športsku kolumnu posve neočekivano i nemotivirano upale dvije rečenice o S. Babiću, pravopiscu, a one su i u podnaslovu: Nakon nafilinske latencije čili Stjepan Babić očekuje od plavih da odu na Kretu, a vrate se s Kriete. Ako to dočeka, novinskim stilistima sportske orijentacije nikad neće biti jasno zašto se ofsajd odjednom piše zalijeđe, a ne zaledže.

Eto, tek toliko da se zna kako i D. Matošec misli da zna nešto o pravopisu i naravno, u Feralovu stilu, i naravno, na čudno satiričan Feralov način. (S. H.)

63. E. M. Škomrlj (razgovor sa D. Škiljanom), I pravopisni čistunci mogu biti jezično nekulturni, NL, 4. veljače 2001., str. 9.

D. Škiljan na pitanje o pravopisima: *Je li ova jezična zavrzlama problem struke ili politike?*, odgovara neizravno, ali ipak jasno: politika, profit i hrvatska nepismenost! (S. H.)

64. E. M. Škomrlj (razgovor s K. Pranjićem), Pravopisce treba verbalno deratizirati, NL, 4. veljače 2001., str. 9.

K. Pranjić opširnije navodi svoj prigovor o *nehrvatu*, vidi: **61.** (S. B.)

65. I. T., Strugar predložio za učenike poseban - školski pravopis, Vj., 5. veljače 2001., str. 2.

Kao domaćin posjetiteljima u Banskim dvorima, Strugar je, između ostalog, dao i kratku izjavu o pravopisima - da se škole trebaju pridržavati 4. izdanja Babić-Finka-Moguševa pravopisa; da će se sljedeći tjedan sastati stručna skupina koja će usporediti 4. i 5. izdanje; da postoji mogućnost izrade jednoga školskoga pravopisa. (S. H.)

66. (Hina), Ministar Strugar predložio izradu jednog školskog pravopisa za učenike, GS, 5. veljače 2001., str. 2.

Vijest o mogućnosti izrade školskoga pravopisa, isto kao **65.** (S. H.)

67. Z. Cesar, Građani Strugara pitali za pravopis i - socijalnu pomoć, nadnaslov: Ministar prosvjete i športa jučer domaćin u Banskim dvorima, VL, 5. veljače 2001., str. 4.

Vijest o mogućnosti izrade školskoga pravopisa, isto kao **65.** (S. H.)

68. B. Džebić, Pravopisne glavobolje za školsku uporabu, Vj., 6. veljače 2001., str. 12.

Članak je nadahnut najavom 5. izdanja hrvatskoga pravopisa za koje autorica tvrdi da nudi

“rigidna i jeziku ne baš bliska rješenja... A da ta rješenja mogu biti bitno drukčija, posvjedočit će ovomu suparnički Anić-Silićev pravopis, čije se četvrto izdanje očekuje svaki dan.”

Autorica piše o dvama pravopisima o kojima zna da su suprotstavljeni, a u rukama ih očito nije imala - da jest, ne bi pisala o bitno drukčijim pravopisnim rješenjima u Anić–Silića. Ništa novoga nije rečeno, samo fraze koje su se u to doba provlačile kroz većinu novinskih članaka. Osim naprijed navedenih o suparničkim pravopisima, tu su još i fraze o dobroj zaradi pravopisaca i ministrovu poticanju izradbe školskoga pravopisa.

Ipak, autorica je otišla korak dalje i smislila novu frazicu: *kafkijanska pravopisna situacija*. Bit će da se neki novinari u pravopisu (s)nalaze kao Jozef K. u Procesu.

Ista je novinarka pisala i izvješće s predstavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa, ali u odnosu na ovaj članak, neobično pomirljivo i blagonaklono, v. **81.** (S. H.)

69. S. Peršić, Hvala ti, Bože, što se od pravopisnoga ludila ne umire!, Vj., 6. veljače 2001., str. 19.

Članak je ironični osvrt na oba pravopisa i podjednako ih oba kritizira, a tako i istaknute osobe pravopisnoga rata, S. Goldsteina i S. Babića. Autor se izruguje pravopisnoj zbrci i zalaže se za treći pravopis koji bi zajedničkim snagama napisala “2-3 nezakrvljena hrvatska jezikoslovca”. (S. H.)

70. I. Rodić: S. Težak, Vrijeme je za svehrvatsku jezičnu pomirbu, nadnaslov:

Dr. Stjepko Težak - o aktualnim pitanjima hrvatskog jezika (posebice pravopisa), na naslovnici isti naslov kao i nadnaslov. Podnaslov: “U polemičkim istupima vezanim uz aktualna pitanja pravopisa može se uočiti da ljudi uopće ne razlikuju što je pravopis, što gramatika, a što rječnik. Od svih jezičnih razina najmanje je važna pravopisna razina. Problem je u tome što se i od posve jednostavnih pravopisnih pitanja u nekim znanstvenim krugovima pravi veliko znanstveno pitanje. U takve se rasprave onda umiješaju i interesi izdavača, autora, a na žalost kod nas i politika, jer političari su u Hrvatskoj uvijek bili ti koji su morali ili htjeli donositi neke važne odluke vezane uz jezik, ŠN, 6. veljače 2001., str. 2. i. 3.

Razložno i mirno, bez senzacionalizma i teških riječi, S. Težak o pravopisnim pitanjima i pravopisima govori s jezikoslovne i pedagoške strane. Razbistruje odnos hrvatske pravopisne tradicije i suvremenosti; odnos pravopisa, gramatike i rječnika; odnos književnoga i razgovornoga jezika; odnos jezikoslovne teorije i školske prakse... Sve što je pravopisni rat zamutio i iskrivio, S. Težak bistri i poravnava.

Rješenja u Babić–Finka–Moguševu pravopisu smatra opravdanim i povezuje ih uz školsku praksu, primjerice:

“Pisanje *ne ću* je pedagoški prihvatljivije, jer ako se kaže da se negacija piše odvojeno od glagola, onda *ne ću* uopće ne treba navoditi kao iznimku.”

Da je takvih novinskih članaka i takvih pomirljivih i razložnih, a opet čvrstih i jasnih jezikoslovnih i pedagoških stavova kao što su Težakovi bilo više, novinskoga pravopisnoga rata možda ne bi ni bilo. (S. H.)

71. Pravopisna prenja, nadnaslov: Hrvatski jezični trenutak, na naslovnici: Hrvatski jezični trenutak, ŠK, 6. veljače 2001., str. 8. i 9.

Članak je kolaž izvadaka iz već objavljenih članaka: S. Babića (Samo smo uklonili neke dvostrukosti), J. Silića (Naš pravopis nije isključiv - i mi dopuštamo dvostrukosti), D. Brozovića (Korijenski pravopis ne odgovara prirodi hrvatskoga jezika), Anite Šojat, profesorice hrvatskoga jezika iz Osijeka (Zbrka, kaos, anarhija), M. Ivkošića (Čemu tolika galama!), M. Samarđžije (Ne ću je dio hrvatske tradicije), V. Pavletića (Raspravu prepustiti stručnjacima, a ne političarima) i A. Gluhaka (Nema velikih razlika). (S. B.)

72. J. Danolić, Frakcijski izvanjezični interesi, nadnaslov: Uz dva nova izdanja dvaju starih "pravilnika o pisanju", podnaslov: I jednomu i drugomu pravopisu istoga jezika - i Babić-Finka-Moguševu i Anić-Silićevu - u podlozi je fonološko načelo, koje je najnaravnije hrvatskomu jeziku i koje je prevladalo u jezičnim burama dvadesetoga stoljeća. Dva pravopisa razlikuju se samo u provedbi koncepcija. Anić-Silićev Pravopis dosljedan je u provedbi fonološkoga načela ne zanemarujući ni tradicijsko (povijesno) načelo. Pravopis trojice opterećen je etimološkim odnosno korijenskim načelom, jer inzistira na elementima koje fonološki pravopis zanemaruje. U svemu, ne radi se o sukobima različitih filoloških škola, nego o frakcijskim izvanjezičnim interesima u koja neki unose nered i zbrku, a neki red i sklad, SD, 6. veljače 2001., Forum, str. 4. i 5.

Ovo je ovdje treći komentirani članak J. Danolića (v. 25., 32.) i šteta što je inače pomirnjivi i objektivni autor postao neobjektivni senzacionalist.

Uspoređuju sudbine Ansilana⁷ i londonca⁸ i te subine smatra politički istima pa se Ansilan

"Iz nerazumljivih razloga stavlja izvan uporabe... također iz političkih razloga, u doba ministrice Vesne Girardi-Jurkić... nova vlast⁹ ispravlja nepravdu pale vlasti,¹⁰ čije je "Ministarstvo prosvjete i športa 1993. naložilo, zbog politički neprihvatljive i znanstveno neutemeljene sintagme 'hrvatskoga ili srpskoga jezika' u naslovu, povlačenje Pravopisnoga priručnika iz uporabe". Takvu je nepravdu ispravila i hadezevska vlast Hrvatskomu pravopisu, koju je skrojila hrvatska vlast."

Je li baš posve isto kada se u ratnoj (a sa Srbijom zaraćenom) Hrvatskoj povuče iz upotrebe hrvatskosrpski pravopis i kada se u Jugoslaviji u jeku hrvatskoga prolje-

⁷ Odnosi se na Anić-Silićev Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskog jezika iz 1986.

⁸ Odnosi se na Babić-Finka-Mogušev Hrvatski pravopis iz 1971., tiskan u Londonu 1972.

⁹ Misli se na koalicijsku vlast na čelu s SDP-om.

¹⁰ Misli se na HDZ-ovsku vlast.

ća zabrani hrvatski pravopis? Čini se da nije, a to je dobro znala i koalicijska vlast koja ipak nije dala ministarsko dopuštenje Anić–Silićevu pravopisu.

Autor pretjeruje kada govori o smanjivanju dvostrukosti u 5. izdanju hrvatskoga pravopisa govoreći o ukidanju svih dvostrukosti,¹¹ kao što pretjeruje i govoreći o dvostrukostima u očekivanom Anić–Silićevu pravopisu jer se time ‘*baštini priroda hrvatskoga jezika*’, a ta je baština hrvatskoga jezika (vjerovali ili ne) posljednje desetljeće 20. st.:

“U jednu riječ, Babić i Moguš svojim rješenjima ukidaju višestoljetnu narav razvoja hrvatskoga jezika, dok, pak, Silić baštini njegovu prirodu, uključujući i prošlo desetljeće.”

Dakle, J. Danolić nam je lijepo rekao ono što očito nije htio reći, a to je da Anić–Silićev pravopis gazi stopama Babić–Finka–Moguševa jer je posljednje desetljeće 20. st. obilježeno baš tim pravopisom i njegovim pravopisnim rješenjima pa ‘*baštiniti prirodu hrvatskoga jezika uključujući i prošlo desetljeće*’ znači osloniti se na Babić–Finka–Mogušev pravopis.

Danolićev je članak stroj za stvaranje magle, pa makar kako dobar bio i magla gusta bila, istina se ne da zamagliti. (S. H.)

73. I. Kalogjera-Brkić, Imena članova povjerenstva za pravopis drže se u tajnosti, nadnaslov: Koji će od dva nova pravopisa dobiti zeleno svjetlo Ministarstva prosvjete, podnaslov: Željko Stipičić: Treći, školski pravopis dodatna je prilika za dobru zaradu, VL, 6. veljače 2001., str. 7.

Članak nagađa o sastavu i zadaćama budućega ministarskoga povjerenstva koje će procijeniti i ocijeniti pravopise i odabrati jedan od njih za školsku upotrebu. Iako se u članku doslovce *nagađa* o pravopisnoj budućnosti, ipak je i iz takvog članka moglo biti jasno da Ministarstvo ne će odobriti ni jedan pravopis jer se unaprijed govori o trećem, školskom.

Predsjednik Saveza školskih sindikata, u podnaslovu spomenuti Ž. Stipičić, u svemu vidi novac, pa smatra kako napor za postizanjem zajedničkoga rješenja u obliku školskoga pravopisa

“predstavlja sjajnu prigodu nekim autorima i izdavačima da dodatno zarade na poslu koji je i dosad bio visoko profitabilan”.

O zaradi i novcu prečesto se govorilo u vrijeme pravopisnoga rata, ali su o tom govorili novinari. Šteta što su i sindikalisti popustili novčanoj novinarskoj *patkici bankici* - na račun pravopisnih autora i izdavača najviše su u vrijeme pravopisnoga rata zarađivale novine. (S. H.)

74. D. Dujmović, Ravnateljima škola najvažnije da se odredi kojeg se pravopisa držati, podnaslov: Najava posebnog školskog pravopisa, čini se, u škola-

¹¹ Što činjenično nije točno jer 5. izdanje smanjuje dvostrukosti, a ne ukida ih potpuno.

ma nije naišla na osobit prijem/ Peto izdanje skupine Babić–Finka–Moguš nudi dosta revolucionarna rješenja na koja ne samo da će se teško naviknuti učenici, već ponajprije sami učitelji, kaže Mladen Šogorić, ravnatelj OŠ Dobriše Cesa-rića/ Manje je važno hoće li se pisati *ne ću* ili *neću*, puno je važnije da se *hoću* - piše skupa, ocjenjuje Marko Saračević, ravnatelj riječke OŠ Frana Frankovi-ća, Vj., 6. veljače 2001., str. 4.

Razgovor sa sedmero ravnatelja osnovnih škola iz Zagreba, Osijeka, Spli-ta i Rijeke (Ivankom Abrić, Mladenom Šogorićem, Juricom Sertićem, Josipom Ka-dićem, Ivanom Živićem, Davorom Šimićem i Markom Starčevićem) u kojem su ra-vnatelji složni u tom da se u njihovoj školi upotrebljava propisano 4. izdanje Babić–Finka–Moguševa pravopisa i da je pedagoški dobro da na snazi bude jedan pravo-pis, a ako je riječ o više pravopisa, neka su s istim pravopisnim rješenjima. (S. H.)

75. A. Gluhak, Pravopis, i opet, i opet..., VL, 6. veljače 2001. str. 51.

A. Gluhak podsjeća nas da su pravopisi koji su se upotrebljavali u škola-ma (Hrvatski pravopis iz 1944., Boranićev iz 1951., Jonkeova i Stevanovićeva pre-radba Pravopisa hrvatskosrpskoga jezika iz 1960., Anić–Silićev iz 1986.,¹² 4. izda-nje Babić–Finka–Moguševa) redovito imali odobrenja različitih odgovarajućih dr-žavnih tijela (bez obzira nazivala se ta tijela ministarstvima, komitetima ili uredi-ma za jezik) pa je onda naravno da odobrenje i odabir očekujemo i danas, kada su na jezikoslovnoj pozornici dva pravopisa. (S. H.)

76. M. Jurišić, Hrvatima bestseleri nisu ljubići, ni krimići nego - pravopisi!.

Školska knjiga predstavila peto izdanje Hrvatskoga pravopisa, VL, 7. veljače 2001., str. 18.

Izvjешće s predavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa u velikoj dvora-ni Školske knjige. Poslije uvodne riječi D. Maderića, o Hrvatskom pravopisu i tre-nutačnim pravopisnim zbivanjima govorili su S. Babić (o uklanjanju pravopisnih dvostrukosti), M. Moguš (o povijesti hrvatskih pravopisa, a poglavito rashvaćiva-nju i udarima na hrvatsku pravopisnu normu) i D. Brozović (usuprot tvrdnjama da se Hrvatski pravopis približuje morfonološkomu (*korienskomu*) načelu, u prilog uklanjanju pravopisnih dvostrukosti i opravdanosti pisanja *ne ću, zaci, streljivo*, a umjesto *neću, zaci, streljivo*).

Činjenicu da je posjetitelja bilo više nego mjesta u dvorani, autorica člana-ka pojašnjava:

“Ni s čim usporedivo zanimanje Hrvata za pravopisna pitanja tako se još jednom po-

¹² Anić–Silićev pravopis iz 1986. nije imao odobrenje za upotrebu u školama, iako u njemu piše: “Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika izrađen je na preporuku Komisije za jezik pri Komitetu za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SRH, koji ga je odobrio za javnu upotrebu.” Porekao je to B. Gagro, tadašnji predsjednik Komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SRH, u svojem razgovoru u Vjesniku 30. travnja 1987.

tvrdilo, učvrstivši našu reputaciju rijetkoga naroda u kojega bestseleri nisu ni ljubici, ni krimići, ni horori, nego - pravopisi!" (S.H.)

77. N. Sorić, Nastolna knjiga, Autori su odbacili sve optužbe kojima se peto izdanje "Hrvatskoga pravopisa" napada u javnosti proglasivši napade senzacionalističkim bezvezarijama onih koji "Pravopis" nisu imali u rukama, SD, 7. veljače 2001., str. 39.

Članak je izvješće s predavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa, ali ponešto drugačije od naprijed navedenoga (v. 76.) - spomenuto je da su autori Hrvatskoga pravopisa okupljenima dijelili popise pisaca koji su upotrebljavali likove propisane Hrvatskim pravopisom i prije 1994. i tako pisanom tradicijom potkrijepili svoja pravopisna rješenja. U članku je masno otisnutim slovima naglašeno da je

"Anić-Silićev Pravopis... samo djelomično odstupanje od pravila Novosadskoga dogovora". (S. H.)

78. I. Mikulicin, Brozović: Kritičarima novog pravopisa draži je Novi Sad od hrvatske tradicije, podnaslov: Osvrnuvši se na skori izlazak Pravopisnoga priručnika hrvatskoga jezika Vladimira Anića i Josipa Silića, Babić je rekao da taj priručnik nije izašao u rujnu, kako je najvaljeno, zato da bi ga autori mogli uskladiti s Hrvatskim pravopisom, JL, 7. veljače 2001., str. 5.

Izvješće s predavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa, uglavnom u činjeničnim granicama naprijed navedenih izvješća (v. 76., 77.). Ipak valja napomenuti da autorica članka navodi Babićeve riječi o nekompetenciji i neznanju potpisnika senzacionalističkih tekstova o Hrvatskom pravopisu, a najbizarnija je ipak činjenica da su se neki novinari raspitivali o pravopisnom suautoru B. Finki, tražeći njegov telefonski broj - na žalost i na novinarsku sramotu, u vrijeme predavljanja 5. izdanja B. Finka više nije bio među živima - preminuo je 1999.

Ali, zašto bi pisanje o pravopisu i dizanje medijske prašine obvezno značilo znati jesu li autori živi ili mrtvi? Galamiti i magliti! (S. H.)

79. V. Laušić, Autori Pravopisa Babić i Moguš za sve nedaće optužili novinare, podnaslov: Babić nije odolio a da ne napadne konkurente: 'Anić/Silićev pravopis još nije izašao jer su čekali naš, da ga mogu uskladiti', R, 7. veljače 2001., str. 5.

Izvješće s predavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa u kojem je autorica posebice naglasila Babićeve riječi (pripisavši ih svim predstavljacima i predočivši ih kao udarnu točku predavljanja) da je za većinu pravopisnih prijedpora kriv tisak, sedma sila, novinari... Recimo to ovako: i novinari se češu gdje ih svrbi. (S. H.)

80. R. Dragojević, Moguš: Anić-Silićev priručnik udar na hrvatski pravopis, NL, 7. veljače 2001., str. 11.

Ovo je ovdje drugi komentirani članak R. Dragojevića (v. 33.). Uz prvi sam zapisala da je govor mržnje u kojemu struka šuti i da ga je bolje ne čitati jer ostavlja previše gorčine.

Ovaj je članak ponešto drugačiji jer je riječ o izvješću, a izvješće je s predstavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa. Ironijskih je odmaka ipak mnogo i Dragojevićevih subjektivnih upada u objektivnu zbilju toliko da obično izvješće prerasta u nešto posve drugo: S. Babić uopće ne želi imenovati autore suparničkoga pravopisa, a pravopis im naziva ‘*onaj drugi pravopis*’; predstavljanje je proteklo u naglašavanju mučeništva autora Hrvatskoga pravopisa 1971.; S. Babić nazvao je D. Brozovića ‘svetac i sudac’ koji je

“u svom svetom ratu protiv neistina ustvrdio da se ‘neću’ sve do 1960. i inauguriranja Novosadskoga dogovora, pisalo odvojeno”,

a na kraju članka, uz fotografiju na kojoj se u prvim gledateljskim redovima jasno vide intelektualni prvaci našega doba, R. Dragojević govori o ‘neupućenom auditoriju’ kojemu D. Brozović pojašnjava da je pravu zabranu doživio samo Babić-Finka–Mogušev pravopis iz 1971.

Iz svoje kože nitko ne može, pa ni R. Dragojević. (S. H.)

81. B. Džebić, *Pravopis kao medijska senzacija*, Vj., 7. veljače 2001., str. 13.

Još jedan u nizu izvješća s predstavljanja hrvatskoga pravopisa; opširan i podacima dobro potkrijepljen. Autorica naglašuje obrazloženost i argumentiranost izlaganja svakoga od predstavljača; doslovno prenosi njihove riječi - reklo bi se, čitatelju donosi točne i provjerene podatke. Ipak, ostaje nejasno zašto 5. izdanje smatra reprintom:

“Nije običaj da se reprintima priređuju raskošne promocije, a još manje da na njih dođe tolika gomila ljudi koji u repovima stoje izvan dvorane.”

Ako novinarka 5. izdanje Hrvatskoga pravopisa smatra reprintom, a samouvjerenost piše o tom pravopisu, što će poslije čitanja njezina članka smatrati manje samouvjereni čitatelji? (S. H.)

82. S. Babić, U politici je tako, danas meni, sutra tebi, a najjadnije je što se to primjenjuje i na pravopisu, podnaslov: Jasno je da dva pravopisa različitih koncepcija nikako ne mogu unaprijediti hrvatsku jezičnu kulturu. Ono što će se najprije dogoditi jest da će se hrvatska javnost podijeliti, jedni će se i dalje služiti *Hrvatskim pravopisom*, a drugi *Pravopisom hrvatskoga jezika*. To je ono najgore što se hrvatskoj kulturi može dogoditi. I ne samo to, sigurno će se podijeliti i pisci jezičnih priručnika. Jedni će pisati po jednome, a drugi po drugome pravopisu; Brozov, Broz–Boranićev i Boranićev pravopis do 1930. imali su samo *neću*. 1929. izdao je “Ministar prosvete Bož. Ž. Maksimović s.r.” (zvan Kundak, jer je prije bio ministar unutrašnjih dela pa je kundačio) *Pravopisno*

uputstvo za sve osnovne, srednje i stručne škole Kraljevine S.H.S. u kojem je bilo određeno samo neću. Boranić je zbog nametnutoga *Pravopisnoga uputstva* unio to u V. izdanje svoga pravopisa od 1930. Tako je bilo i u izdanju 1934. i 1937. Kada je nastala Banovina Hrvatska, Boranić je ponovno tiskao svoje IV. izdanje i s njime vratio pisanje *ne ću*. Tako je trajalo do novosadskoga pravopisa 1960. kad je uvedeno opet *neću*, NBL, 7. veljače 2001., str. 10. i 11.

Ovaj je razgovor objavljen isti dan kada i izvješća s predavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa, baš kao i razgovor s D. Brozovićem (v. 84.).

Iz naslova i opširnih podnaslova posve je jasno u kojem je smjeru tekao razgovor: o složenoj pravopisnoj situaciji u nas, od pojave Brozova pravopisa pa do 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa; o pravopisnim dvostrukostima i razlozima za njihovo smanjivanje; o političkoj podlozi i politizaciji različitih naših pravopisa. Uglavnom, teme s predavljanja 5. izdanja pravopisa, teme koje su uvijek dobri i valjani protuargumenti protivnicima Hrvatskoga pravopisa i zagovaračima drugačije pravopisne tradicije i prakse.

Kada je o politizaciji riječ, S. Babić rjeđe je u svojim brojnim izjavama i razgovorima tijekom pravopisnoga rata govorio o političkoj podlozi Hrvatskoga pravopisa, a ovdje baš o tom opširno progovara:

“Izašao je bez hadezeovskoga političkoga blagoslova, iako se neki trude naš pravopis prikazati kao hadezeovsko djelo. Ni na jednom hadezeovskome tijelu nije se raspravljalo o Hrvatskome pravopisu, HDZ s njime nije nikad imao ništa, nije donosio o njemu nikakve odluke. Sve je išlo naravnim tijekom. Na početku hrvatske države zatekla su se tri pravopisa: novosadski Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika, Anić–Silićev Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskog jezika i Babić–Finka–Mogušev Hrvatski pravopis. Jasno je da to stanje nije moglo dugo potrajati. Najprije je otpao novosadski, zatim se u državi Hrvatskoj nije mogao upotrebljavati pravopis koji ne samo da je u naslovu nosio i srpsko ime nego je imao i neka obilježja srpskih pravopisa, što su i sami autori izričito rekli. Tek nakon što je Hrvatski pravopis već bio u upotrebi i ostao jedini kao najbolji izraz hrvatske pisane tradicije i hrvatske suvremene norme, dobio je odobrenje za škole.”

Šteta je što je ovaj razgovor objavljen u pokrajinskom glasilu jer je tako ostao u užem krugu čitatelja pa zbog toga bez većega odjeka. (S.H.)

83. S. Babić, *Usporedba*, NBL, 7. veljače 2001., str. 14.

Prenose se riječi S. Babića objavljene u Večerenjem listu o usporedbi hrvatskoga pravopisa s njemačkim koju je potaknuo S. Goldstein, izdavač Anić–Silićeva pravopisa:

“Nakladnik drugoga pravopisa spominje stalno primjer iz Njemačke. Tamo, međutim, usporedno postoji samo jedan pravopis s dubletama, a ne dva različita pravopisa. Jedino u Srbiji postoje istodobno dva pravopisa, a nećemo se valjda uspoređivati sa Srbima?!” (S. H.)

84. A. Tunjić, Dosad se hrvatski pravopis mijenjao kao i sezonska moda. (razgovor s D. Brozovićem), Akademik Dalibor Brozović: Babić–Finka–Mogušev pravopis uklanja jugoslavenska nametnuta rješenja. I uvodi propise koji su bili u hrvatskoj praksi ili cijelo vrijeme ili od momenta kada je uveden 1892. dobar Brozov hrvatski pravopis / Anić–Silićev pravopis nije odbacio glavna pravopisna nametanja Novosadskoga pravopisa / Morfonološki su bili samo pravopisi većeg dijela 19. st. i onaj u doba NDH. To su propisi koji ne odgovaraju prirodi hrvatskoga jezika. U svim hrvatskim pravopisima ima većih ili manjih odstupanja u morfonološkome smislu, ali oni su u načelu kao cjelina fonološki, Vj., 7. veljače 2001., str. 14.

Razgovor je s D. Brozovićem objavljen isti dan kada i mnogobrojna izvješća s predstavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa pa je ovaj članak ujedno i aktualan i potreban komentar novomu pravopisnomu izdanju.

D. Brozović pojašnjava različite pravopisne koncepcije koje su se smjenjivale u povijesti hrvatske pismenosti u 19. i 20. st. (fonološki i morfonološki pravopis); različite političke koncepcije koje su vodile inačenjima i preinačenjima hrvatskih pravopisa (pravopisi zasnovani na hrvatskoj, brozovskoj tradiciji i unitaristički pravopisi okrunjeni novosadskim pravopisom); različitosti hrvatskoga, engleskoga i njemačkoga pravopisa (uopće, neprimjerenost usporedbe tih triju pravopisa jer je riječ o posve drukčijim pravopisnim tradicijama, političkim i kulturnim ozračjima); sličnost 5. izdanja Babić–Finka–Moguševa pravopisa s hrvatskom tradicijom i sličnost Anić–Silićeva Pravopisnoga priručnika hrvatskoga ili srpskog jezika s novosadskim pravopisom.

Iako D. Brozović nikoga ne proziva, barem ne osobno i imenom, J. Silić odgovara mu dvama otvorenim pismima (v. **92.**, **97.**). (S. H.)

85. D. Brozović, Krivo pišu o pravopisu, V, 8. veljače 2001., str. 6.

Ovaj je članak D. Brozovića u okvirima naprijed navedenoga razgovora (v. **84.**), ali usredotočen na nekoliko neistina koje se provlače kroz pisanja o pravopisima i koje su uglavnom metci za puške kojim se puca po Hrvatskom pravopisu. D. Brozović izdvaja pet takvih neistina, suprotstavljajući im se.

1. Nije istina da je Babić–Finka–Mogušev pravopis u svakom izdanju sve bliži korijenskomu (etimološkomu) pravopisu

“Nemoralno je pak kada se danas huška natuknuvši da bi Babić–Finka–Mogušev pravopis mogao imati veze s Endehazijom.”

2. Pisanje *ne ću* nije nekakva novost jer se tako pisalo

“po svim hrvatskim pravopisima do novosadskog diktata 1960. izuzev samo desetgodišnji propis uveden šestojanuarskom diktaturom.”

3. Pisanje *strjelica, ogrjev, sprječavati* nije novotarija koja se ni na što ne nastavlja, nego je utemeljena i u starijih i u novijih književnika.
4. U zemljama njemačkoga jezika ne postoje dva različita pravopisa, nego jedan s dvostrukostima koji je prijelazno stanje prema pravopisu bez dvostrukosti. Prema tomu, Njemačka nema dva pravopisa i Hrvatska se u tom smislu ne može uspoređivati s Njemačkom, ali može u tom smislu što su i u Hrvatskom pravopisu dvostrukosti samo prijelazno stanje.
5. Sudbine Hrvatskoga pravopisa 1971. i Pravopisnoga priručnika hrvatskoga ili srpskog jezika 1991. nisu iste:

“što se tiče Babić–Finka–Moguševa, on je zaista bio *zabranjen*, i ako se pri policijskom pretresu zaista našao u čijem stanu, bio bi zaplijenjen, a vlasnik uhapšen. Ništa se slično nije zbivalo 1991. tada je Anić–Silićev pravopis *povučen* iz prodaje zbog svog naslova *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. No tko je zbog njega hapšen, komu je zaplijenjen? (S. H.)

86. A. Plišić i K. Turčin, Strugar imenovao povjerenstvo za odabir školskog pravopisa, nadnaslov: Ministarstvo prosvjete odlučilo angažirati stručnjake da razriješe jezikoslovno-pravopisni rat, podnaslov: Hitno treba pronaći tri jezikoslovca mlađa od 35 godina koji će za šest mjeseci izraditi mali, školski pravopis. On bi bio obvezan za škole, a mediji ili književnici mogli bi birati onaj pravopis koji im više odgovara, predlaže predstavnik Matice hrvatske Stjepan Damjanović, JL, 8. veljače 2001., str. 5.

Članak donosi imena članova novoimenovanoga Strugarova pravopisnoga povjerenstva (a povjerenstvo još ne zna hoće li birati između dva pravopisa ili smišljati treći): M. Samardžija, A. Kovačec, D. Brozović, S. Damjanović, O. Jambrec, A. Krpan, M. Lončarić, B. Tafra, V. Muhoberec, S. Težak, M. Turk. Izjave su novinarkama dali S. Damjanović (o besmislenosti pravopisnih zbivanja i potrebi kompromisa), D. Brozović (o svojoj odlučnoj potpori Hrvatskomu pravopisu), S. Težak (pomiriti pravopisne suprotnosti) i M. Lončarić (koji će dati konkretnu izjavu nakon sastanka povjerenstva).

Kaže se u članku da su u povjerenstvu zastupane gotovo sve kulturne i jezikoslovne institucije, škole i Ministarstvo. Međutim, novinarkе se ne zabrinjavaju (a ni hrvatska javnost) što je povjerenstvo izrazito zagrebocentrično (uz izuzetak M. Turk kojom su hrvatske kulturne i sveučilišne granice pomaknute do Rijeke) pa nema *hrvatskih provincija*: Pule, Zadra, Splita, Osijeka...

Zanimljivo je pripomenuti da je misao S. Damjanovića (izrečena u podnaslovu) o trima mlađim jezikoslovcima, mlađim od 35 godina, koji će izraditi školski pravopis, zaživjela 2003. kada je Predsjedništvo Matice hrvatske (ne baš u tajnosti, ali ipak bez javnosti) imenovalo mlađe jezikoslovce koji će izraditi pravopis. Ne za šest mjeseci, nego za dvije godine, a autori baš i nisu mlađi od 35 godina: je-

dan je odustao od autorstva pa ga ne ću imenovati, a o ženskim se godinama ionako ne govori. (S. H.)

87. ikb, Brozović, Kovačec i Težak odlučivat će o novom pravopisu, nadnaslov: Ministar Strugar imenovao stručno povjerenstvo za pravopis, VL, 8. veljače 2001., str. 6.

Kratko i šturo izvješće o novoosnovanom pravopisnom povjerenstvu uz popis članova i podatak da je zadaća povjerenstva

“utvrđivanje načela za odobravanje uporabe pravopisnih priručnika u školama.” (S. H.)

88. M. Moguš, Udari na Hrvatski pravopis, podnaslov: U povodu 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa / Neki su uzeli poštapalicu da se tako, kako piše u pravopisu, ne govori, tj. da se ovim pravopisom ne poštuje dobro staro načelo “piši kao što govoriš”. Pri tom su, najčešće, ispuštali bar zasada ime Vuka Karadžića kao autora spomenutoga načela / Ne postoji, ili barem meni nije poznat, pravopis kojim se piše onako kako se nešto izgovara, Vj., 9. veljače 2001., str. 15.

Ovaj je članak (svojom je glavinom to govor s predstavljajući 5. izdanja hrvatskoga pravopisa) jedan od rijetkih medijskih istupa M. Moguša iako je bio (i jest) na meti kao suautor Hrvatskoga pravopisa.

M. Moguš odgovara svima onima koji su se upustili u pravopisni rat, a da pravopisnu knjigu ni u ruke nisu uzeli pa je u vezi s pravopisom

“...izneseno toliko bezveznosti, neistina i neznanja koje su išle čak tako daleko da je prof. Babića i mene nekoliko osoba priupitalo koji je telefon i gdje bi mogli porazgovarati s B. Finkom (preminuo, na žalost, 1999. godine).”

U skladu s naslovom, M. Moguš govori o udarima na hrvatsku pravopisnu normu, pokušavajući se tako oduprijeti ‘*bezveznosti, neistinama i neznanju*’. Prvi je udar 1921. kada D. Boranić s pravopisne naslovnice ispušta Brozovo ime, a pravopisu daje naslov: Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika, *ogrjev i pogrješku* mijenja u *ogrev* i *pogrešku*. Drugi je udar 1929. kada se zahvaljujući velikosrpskom Pravopisnom uputstvu... širom otvaraju vrata rashvaćivanju. Treći je udar u doba NDH kada se prekida s tada već ustaljenim fonološkim načelom i vraća na napušteno morfonološko, *koriensko*. Četvrti je udar Novosadski dogovor kada su “jezičnim utjecajima s istoka otvorena sva vrata”. Peti je udar zabrana Hrvatskoga pravopisa 1971. Šesti je udar Anić–Silićev pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika 1986. U svim se tim udarima hrvatska pravopisna norma lomila i otkidala, a sada ju Hrvatski pravopis pokušava vratiti u njezine naravne okvire i zacijeliti ju. Dakle, riječ je o pravopisnim rješenjima koji su dijelom izlomljene i iskidane hrvatske tradicije, a ne o novinama, riječ je o fonološkoj tradiciji, a ne morfonološkoj, ali hrvatskoj, a ne novosadskoj:

“U hrvatskoj pravopisnoj povijesti fonološke orijentacije, dugoj u Hrvata preko jednog stoljeća, samo su dva pravopisa imala isti naslov *Hrvatski pravopis*. Brozov i naš.”

Cijeli je članak usmjeren na to da se činjenicama i dobrim poznavanjem stvari ospore ‘*bezveznosti, neistine i neznanje*’ kojima su neupućeni, ali medijske pozornosti željni, spisateljčići dizali prašinu i stvarali maglu.

Iako je to čak 4. članak u samo tri dana (v. **82.**, **84.**, **85.**) koji je usmjeren protiv neznanja i senzacionalizma, pravopisni se rat nastavio jednakom žestinom, obavijen istom maglom i zaprljan istom prašinom. Bitna je senzacija, a ne struka. (S. H.)

89. O. Obad, Vlast se ne želi izjašnjavati o pravopisu i tako sve prepušta najagresivnijima u struci (razgovor s D. Škiljanom), podnaslov: Traženje sličnosti između suvremenog i korijenskoga pravopisa poziva se na jedan kratak segment pravopisne tradicije. Politika bi trebala reći: mi tu simboličku identifikaciju nećemo, JL, 9. veljače 2001., str. 3.

D. Škiljan jedan je od rijetkih koji posve jasno definira svoje viđenje odnosa politike i jezika pa o političkim konotacijama odabira između dvaju pravopisa kaže:

“paradoksalno je da će te konotacije imati zato što se politika na krivom mjestu želi povući iz iz pitanja koja su eminentno politička. Politika u segmentu koji se naziva jezičnom politikom mora odrediti ciljeve koji se tiču standardnoga jezika.”

Državna jezična politika ciljana prema standardnomu jeziku! Koja politika? Čija? Kakva je to državna politika koja dopušta usporednost dviju pravopisnih koncepcija? Nikakva, naravno, jer je nije bilo i nema je. Više se ne možemo stavljati pod okrilje Partije pa odande, iz političke sigurnosti i udobnosti, voditi jezičnu politiku i upravljati standardizacijom. Dokaz tomu - danas, tri godine poslije i poslije dviju vlasti i dviju ministarskih postava, na pravopisno pitanje još politički nije odgovoreno. Da je partijske jezične politike, sve bi već bilo odgovoreno. I te kako! I to bez hrvatskoga jezika jer on ionako nije bio ‘*ciljem jezične politike koja je određivala ciljeve koji se tiču standardnog jezika.*’ (S. H.)

90. E. Marinković Škomrlj, Školski pravopisni monizam - opasna avantura, nadnaslov: Struka protiv uvođenja školskog pravopisa, podnaslov: Upućeni smatraju da bi izdanje školskoga pravopisa bilo potpuni nonsens koji pretpostavlja dodatnu kompilaciju i čija bi upotreba pojačala kaos i anarhiju u jeziku, NL, 9. veljače 2001., str. 8.

Još jedan od članaka s velikim naslovom, a malenim sadržajem - autorica je protiv školskoga pravopisa jer smatra da je bolje stanje s dvama različitim pravopisima, nego jednim, školskim. Slušajući stručne i upućene, autorica zna da će najavljeni pravopis biti glupost, a autoričini ‘*stručni i upućeni*’ iz krupnih naslova, nadnaslova i podnaslova, jezikoslovnoj su struci nepoznati srednjoškolski profesori.

91. R. Dragojević, Ministar Strugar naginje korijenskom pravopisu, nadnaslov: nastavlja se rat oko pravopisa - prosvjed iz "Novog libera", podnaslov: Od ministra Strugara favorizirani "londonac" sa svojim će arhaičnim rješenjima dobro poslužiti samo onima koji ni ranije nisu imali problema s čitanjem, recimo, "Liepe plavke" 'velikana hrvatske riječi' Ante Pavelića, tekst ispod slike D. Brozovića i S. Babića s predstavljanja 5. izdanja Hrvatskoga pravopisa: Mnoštvo političkih diskvalifikacija na račun Anić–Silićeve pravopisne koncepcije... NL, 9. veljače 2001., str. 10.

Još jedan huškački i politizirani članak R. Dragojevića (v. **33.**, **80.**) u kojem se opet povezuje Hrvatski pravopis s NDH, Antom Pavelićem..., a ovaj put je i Ministarstvo zajedno sa svojim ministrom pribijeno na stup sramote korijenskoga pravopisa. Ako se zanemari sve to izmišljanje i *koriensko* promišljanje, ostaje podatak da je izdavač Anić–Silićeva pravopisa, Novi liber, ministru uputio prosvjedno pismo u kojem traži promjenu članova pravopisnoga povjerenstva jer su D. Brozović i S. Težak otvorene pristaše Hrvatskoga pravopisa (a S. Težak i ocjenjivač!): ili njih dvojicu iz povjerenstva ili I. Pranjковиća i I. Žanića (ocjenjivače Anić–Silićeva pravopisa) u povjerenstvo!

Ministar je popustio utoliko, doznajemo iz novina 4 dana poslije, što je na suradnju pozvao i I. Pranjковиća. (S. H.)

92. J. Silić, Poruka akademiku Brozoviću, Vj., 9. veljače 2001., str. 19.

Ovaj je članak odgovor D. Brozoviću (v. **84.**), otvoreno pismo, u kojem J. Silić poručuje sljedeće:

1. Razgovarati o tako ozbiljnoj problematici kao što je (hrvatski) jezik onako kako ste učinili Vi ispod svakoga je dostojanstva. 2. O mome "jezičnom hrvatstvu" i/ili "jezičnom srpstvu" te u upadu u razvoj hrvatskoga jezika s gledišta Novoga Sada najmanje imate pravo govoriti Vi.
3. Zasad samo toliko." (S. H.)

93. Pravopis (bilješka), FT., 10. veljače 2001., str. 2

U nepotpisanome članku unaprijed se sumnja u nepristranost povjerenstva jer se u njemu nalaze D. Brozović i S. Težak, glasni zagovornici i ocjenjivači Hrvatskoga pravopisa. (S. B.)

94. V. Laušić i A. Radak, Popović: Ovo je finale pravopisnog cabareta, nadnaslov: Anketa o petom izdanju Hrvatskog pravopisa, R, 10. veljače 2001., str. 15.

Članak čine komentari Marka Samardžije, prevoditelja Seada Muhamedagića, germanista Nenada Popovića i Andreje Zlatar, urednice Zareza.

M. Samardžija predlaže da se pokuša naći zajedničko rješenje, S. Muhamedagić drži da pitanje pravopisa treba prepustiti struci koja treba voditi računa o dinamici jezičnoga razvitka, N. Popović Hrvatski pravopis nastoji neutemeljeno diskvalificirati kao plod Tuđmanova režima, a A. Zlatar zamjera sadašnjoj političkoj vlasti

što ne želi izravno preuzeti odgovornost u vođenju jezične politike, već to prepušta stručnim povjerenstvima kojih je sastav, po njezinu mišljenju, politiziran. (N. B.)

95. M. Kangrga, Recite hrabro, pravopisno se vraćamo u NDH, R, 11. veljače 2001., str. 20.

Već sam naslov lijepi takvu političku etiketu od koje nema obrane. Kangrga može reći da on nije stavio takav naslov, ali se obraniti od prigovora ne može jer je tu misao stavio na kraj članka koju novinar nije iznevjerio. Tu Kangrga jasno pokazuje da se ne razumije u pravopis, čak ni u osnovno što je fonološki, a što morfološki pravopis. Zbog toga su to autori Hrvatskoga pravopisa nastojali objasniti u Predgovoru petomu izdanju, ali se Kangrga nije potrudio pročitati kad se već prije nije potrudio to doznati. Treba mu reći da se nitko od istaknutih jezikoslovaca pravopisno ne vraća na NDH. Sa sigurnošću se može reći da kritizira knjigu koju nije imao u rukama i da govori samo na temelju televizijskoga izvještaja.

Odmah se na početku ogrješuje o pravilo za koje bi kao filozof morao znati: Qui bene distinguit, bene docet. Govori o jezikoslovcima paušalno pa se ne zna o kojima govori, o sveučilišnim profesorima, doktorima filologije, srednjoškolskim profesorima, lektorima, običnim praktičarima, pomiješao je sve u đuture. Sam kaže:

“Nisam jezikoslovac ili stručnjak za hrvatski jezik poput navedenih, ali pišem i objavljujem na hrvatskom jeziku već više od 50 godina... pa imam i neku praksu u pisanju.”

Misli da je praksa dovoljna da se petlja u stručne probleme koje ne razumije. Vjerojatno nije znao da je Goethe rekao: “Svatko misli da zato što govori može govoriti i o jeziku.” Da je znao, vjerojatno se ne bi tako lako upuštao o govor o jeziku. Kako iz svoga neznanja jedno optužuje hrvatske jezikoslovce bolje je da ne navodim jer je zapravo osramotio sebe, a ne njih.

Optužuje jezikoslovce da ne reagiraju na pogrješku *Obrada Hrvatske televizije* jer da to nije u skladu s hrvatskim jezikom, a jest jer se kaže: *obrada drveta, željeza i sl.* Znam, da ne kaže više, on bi trijumfalno klinuo da te riječi potvrđuju njegovu tvrdnju, ali nema pravo jer netočno navodi - ne piše *Obrada Hrvatske televizije*, nego *Obrada Hrvatska televizija*, a to je nešto drugo.

Kaže da je specifičnost hrvatskoga jezika da razlikuje gotovost i dovršenost radnje od procesa (trajanja), a srpski da to ne razlikuje. Takvo traženje razlika gdje ih nema i tako primitivno poučavanje hrvatskih jezikoslovaca zaista nije dostojno jednoga filozofa.

Optužuje nekoga moćnika (jezikoslovca?) da je izbacio instrumental iz hrvatskoga jezika. Dobro poznajem hrvatske jezikoslovce i mogu reći da to ni jedan nije učinio ma kako slab bio. A njegovo razmatranje o jezicima koji imaju od četiri do šest padeža opet je tako jedno da nema smisla, vremena ni prostora da doka-

zujem kako je jadno.

Da lik *pogrješka* pripada hrvatskoj tradiciji, upravo sam ja pokazao i to da ne pripada samo naravi hrvatskoga jezika, nego jekavskome tipu pa ga zato imaju Bošnjaci i Crnogorci.

Pouka o naglasku pokazuje da i Kangraga nešto zna o naglasku, ali to je tako malo da s pomoću njega nije ništa dokazao.

Što je htio reći tvrdnjom da samo hrvatski i njemački imaju stilski vrijednu enlitiku, ne znam, jer njemački uopće nema enklitika, a ima ju srpski kao i hrvatski. Međutim, srpski ju rjeđe smješta po tipu: *Starčev je smijeh zazvučao u sobi suho i prazno* (M. Krleža), dok su takvi primjeri u Hrvata česti.

Nisu to sve Kangrgine besmislice, ali sam se i na ovima zadržao možda malo više nego je bilo potrebno. Htio sam pokazati kako i čovjek koji bi po zanimanju trebao biti malo trzajniji, zabrazdi kad želi zabiti čavao u lijes čovjeka koji je po njegovu mišljenju i onako mrtav. (S. B.)

96. D. B. (čitatelj iz Duge Rese s podatcima u redakciji), **Jezikoslovni iskorak u 19. stoljeće!**, Vj., 12. veljače 2001., str. 20.

Čitatelj koji želi ostati nepoznat, raspreda već poznate stvari o povratku na *koriensko* pravopisno načelo pa onda i o povratku u 19. st. Zaziva Websterovu pravopisnu reformu kojom je prije dva stoljeća pojednostavljena američka inačica engleskoga jezika (baš i ne stoji usporedba engleskoga i našega pravopisa kada je jednostavnost u pitanju...) pa poziva na pojednostavljenje u nas, na potpuni zaokret koji vidi u prihvaćanju pravopisnih reformi I. Škarića - ukidanju nerazlikovnih jezičnih sastavnica kao što su *č* i *ć*, *ije* i *je*.

Od svih članaka i natpisa u doba pravopisnoga rata, ovo je jedini kojim se poziva na tako radikalnu promjenu kao što je ona koju je svojedobno predložio I. Škarić. U grubim crtama rečeno ta reforma traži ukidanje funkcionalno slabo opterećenih fonema, a u skladu s fonološkom promjenom i slovopisnu. Istini za volju, I. Škarić ne govori isključivo o pravopisnoj reformi, nego ponajprije o promjenama u hrvatskom fonološkom sustavu koje bi se imale odraziti i na slovopis, ali i slovopis je dijelom pravopisa. Kada je riječ o pravopisu čini se da svatko u nas vidi, čuje, govori i piše ono što želi, a ne ono što jest. (S. H.)

97. Josip Silić, Nisam političar, ali ću braniti svoju čast, VL, 13. veljače 2001., str. 61.

U nevelikom članku J. Silić u 10 točaka odgovara autorima i predstavljateljima Hrvatskoga pravopisa koji su, prema Siliću, V. Anića i njega samoga prikazali kao neprijatelje hrvatskoga jezika.

J. Silić smatra da su prikazani iz prošlosti, ali tako kao da ta prošlost nije prošla. Drugim riječima, i u mojoj vrlo slobodnoj interpretaciji: komunistička, unitaristička i jugoslavenska prošlost zloduh je koji i danas svojim žrtvama ne da mira.

J. Silić želi pokazati da nije on jedini žrtvom toga zloduha, pa S. Babića podsjeća na članak o dokidanju hrvatskosrpskih razlika objavljen u Jeziku¹³; M. Moguš podsjeća da je povijest hrvatskoga jezika predavao po Beliću; obojicu podsjeća da im je Pravopis iz 1971. puristički štokavski (zbog štokaviziranih kajkavskih i čakavskih oblika: *čakovački* umjesto *čakovečki*, *Tijesno* umjesto *Tisno*...); podsjeća da je on suatorom udžbenika iz 1979. koji u naslovu imaju hrvatsko ime jezika, da je naslov Pravopisnomu priručniku *hrvatskoga jezika* iz 1986. promijenjen u *hrvatskoga ili srpskoga jezika*, a da to promijenili nisu autori...

Stare priče o istim činjenicama, koje jedni interpretiraju ovako, drugi onako, ali svi sebi u korist: tko hoće, može naći i dlaku u jajetu i iglu u stogu sijena i od muhe napraviti slona... Ružno je kada struka i znanost prijeđu na razinu osobnih javnih razračunavanja i ta ružnoća tada nije jednostrana. (S. H.)

98. N. Ožegović, Babić i Moguš se i sami muče kad govore prema svom pravopisu (razgovor sa S. Goldsteinom), nadnaslov: Slavko Goldstein o pravopisnom ratu, N, 13. 2. 2001. 23. i 24.

Razgovor je s Goldsteinom vođen kada je već bilo jasno da pravopis njegove izdavačke kuće ne će dobiti dopuštenje za upotrebu u školama. Razgovor je takav da je čitatelju već na prvi pogled jasno da je novinarka na Goldsteinovoj strani i da podupire Anić–Silićev pravopis. Pitanja su joj više sugestije, a manje pitanja, primjerice:

“Ljudi ne žele takve pritiske na jezik, što pokazuju i prve reakcije javnosti nakon objave petog izdanja Hrvatskoga pravopisa Babić–Finka–Moguša, zar ne?... Po čemu je Anić–Silićev Pravopis prihvatljiviji i bolji?”

S. Goldsteinu nije preostalo drugo nego složiti se sa sugestijama, ali i poduprijeti ih demagogijom - anketom provedenom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje studenti ne prihvaćaju *pogrješka i zadatci*. Uz to nije rečeno ono što je svakako trebalo biti rečeno - studenti su to Silićevi (i pokojnoga profesora Anića), Pranjkovićevi... autora i ocjenjivača pravopisa Goldsteinove izdavačke kuće, a osim toga i taj pravopis donosi *pogrješka i zadatci*. Zašto ako to studenti (i hrvatska javnost) ne prihvaćaju? Osim toga, vrijeme je pokazalo svoje: Anić–Silićev je pravopis ostao pri tom jedinom izdanju, a Hrvatski pravopis ide već u osmo izdanje. Osam izdanja nemaju neprihvaćene knjige.

Teško je odijeliti gdje prestaje plitka demagogija, a počinje duboko neznanje:

“Za razliku od Anić–Silićeve suvremenije fonološke koncepcije, peto izdanje Babić–Finka–Moguševa pravopisa nudi arhaičniju varijantu po kojoj bismo se vratili u 19. st. i ponovo pisali grješka, zadatci, ne ću i strjelica.”

¹³ S. Babić o pravoj naravi je toga članka (koja prema S. Babiću ne bi trebala biti unitaristička, nego usuprot) opširno pisao u svojoj knjizi Hrvatska jekizkoslovna prenja.

Na stranu to što promišljanja o suvremenosti i arhaičnosti nemaju veze s pravim stanjem stvari, 'Anić-Silićeva suvremenija fonološka koncepcija' nema samo *neću*, a ima *grješka, zadatci* i *strjelica*. Isto, dakle, kao i 'arhaičnija varijanta povratka u 19. st.' Važno je pisati velike šarene naslove, privlačiti pozornost i tjerati vodu na mlin istomišljenicima, a istina, logika i struka...

Izdavaču je, naravno, važno prodati knjigu. Pravopis je knjiga, prodajmo ga onda. Vjerujem da je i Školskoj knjizi isto to važno, ali nema ni jednoga članka člančića, natpisa i retka iz doba pravopisnoga koje je potpisao izdavač Hrvatskoga pravopisa. Nema. S. Goldstein, pak, ne propušta prigodu osporiti suparnički pravopis, a poduprijeti svoj. Tako je i u ovom članku, pa se *grješka, zadatci* i *strjelica* smatraju u Babić-Finka-Moguševu pravopisu neprirodnostima, a u Anić-Silićevu tolerancijom; umjesto da se govori o hrvatskoj pravopisnoj tradiciji, govori se o američkoj i njemačkoj... Ponesen svojom neobičnom zamisli da

"Anić i Silić slijede realni izgovor i suvremeni književni, publicistički i ponajviše govorni jezik..."

S. Goldstein pokazuje da ne razlikuje pravogovornu i pravopisnu normu ili nam jasno daje do znanja da mu je načelo *Piši kao što govoriš* odlučujuće. Kako inače prihvatiti tvrdnju da

"u okviru svoje fonološke koncepcije pišu *zadaci*, kažu da se u praksi uvrijedilo i *zadatci*, što se ne smatra neispravnim jer je deset generacija djece učilo govoriti *zadaci*",

ali kada ste u svijetu u kojem je *pismo relana slika govora* i *govor realna slika pisma*, u svijetu u kojem *pišeš kao što govoriš* i *čitaš kako je napisano*, sve je moguće pa i izgovarati *tc* u *zadatci* jer ako ste tako napisali imate tako i govoriti. Ni slučajno da pismo odstupa od izgovora! Osim toga, kojega izgovora i koji je to govorni jezik iz kojega izvire Goldsteinov pravopis? Zagrebački, osječki, riječki, splitski, zadarski, varaždinski, gatski, đurdenovački, babogredski, hvarski... a možda govorni jezik nečijega razreda, obitelji, športskoga kluba, ureda...

Sve u svemu, tendenciozno, nestručno i poluistinito. Ali jednostavno i pitko. Plijeni. A to je i cilj. (S. H.)

Nastavit će se u sljedećem broju.